

Sygn. akt VIII **Pa 133/18**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 listopada 2018 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Małgorzata Andrzejewska
Sędziowie:	SSO Jolanta Łanowy-Klimek SSR del. Anna Capik-Pater (spr.)
Protokolant:	Ewa Gambuś

po rozpoznaniu w dniu 22 listopada 2018r. w Gliwicach

sprawy z powództwa N. Z. (Z.) i P. K. (K.)

przeciwko Z. K. (1) (K.)

o zapłatę ryczałtu za nocleg, diety i wynagrodzenie za godziny nadliczbowe

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Zabrze

z dnia 26 stycznia 2016 r. **sygn. akt** IV P 437/14

1) oddala apelację;

2) odstępuje od obciążania pozwanego kosztami postępowania apelacyjnego i kasacyjnego.

(-) SSR del. Anna Capik-Pater (spr.) (-) SSO Małgorzata Andrzejewska (-) SSO Jolanta Łanowy-Klimek

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt VIII Pa 133/18

UZASADNIENIE

Powodowie N. Z. i P. K. wnieśli o zasądzenie od Z. K. (1) odpowiednio pierwszy kwoty 25.679,90 zł z tytułu niepokrytych kosztów noclegów zagranicznych w okresie od 1 lipca 2012r. do 31 września 2013r., kwoty 1237, 50 zł z tytułu niepokrytych kosztów noclegów krajowych w okresie od 1 lipca 2012r. do 31 września 2013r., ponadto kwoty 855 zł z tytułu niewypłaconych diet krajowych w okresie od 1 lipca 2012r. do 31 września 2013r. oraz kwoty 4.883,14 zł z tytułu niezapłaconych nadgodzin w okresie od 01 lipca 2012r. do 31 września 2013r. Drugi powód kwoty 22.788,82

zł z tytułu niepokrytych kosztów noclegów zagranicznych w okresie 1 września 2011r. do 30 listopada 2012r., ponadto kwoty 483 zł z tytułu niepokrytych kosztów noclegów krajowych w okresie 1 września 2011r. do 30 listopada 2012r. Uzasadniając swoje żądanie wskazali, że N. Z. zawarł z pozwanym umowę o pracę na czas określony. Zgodnie z jej §4 pozwany zobowiązał się do pokrycia wszelkich kosztów podróży służbowych odbywanych przez powoda. W związku z tym pozwany winien pokryć koszty noclegów zagranicznych w kabinie (6.158,25 euro) tzw. ryczałt za nocleg w aucie) zgodnie z datami i krajami pobytu wskazanymi przez niego w tabeli załączonej do pozwu w łącznej kwocie 26.917,40 zł. N. Z. podniósł, że pozwany nie wypłacił mu diet krajowych w kwocie 855 zł z tytułu 33 dni na terenie Polski. Wyjaśnił, że dieta na trasie w okresie lipiec 2012r. – luty 2013r. wynosiła 23 zł (15 dni x 23 zł = 345 zł) a od marca 2013r. 30 zł na dobę (17 dni x 30 zł = 510 zł). Podniósł, że nie została również uregulowana kwestia jego 493 nadgodzin to jest kwota 4883,14 zł.

P. K. wskazał, że świadczył pracę na rzecz pozwanego, jako kierowca w kraju i zagranicą w okresie od 1 marca 2010r. do 19 listopada 2012r. W okresie od września 2011r. do grudnia 2011r. nocował on na terenie Niemiec (w kabinie) 13 razy, co dało 52 noclegi każdy za 25,75 euro i łącznie kwotę 1339 euro czyli 5489,90 zł. Nadto w okresie styczeń - listopad 2012r. odbył noclegi w kabinie na terenie Niemiec, Holandii, Belgii i Polski zgodnie z datami i krajami pobytu wskazanymi w załączonej rozpisce (dodatkowo 4.219,25 euro i 483 zł). Zdaniem powoda pozwany winien pokryć koszty noclegów zagranicznych powoda w kabinie w łącznej kwocie 23.271,82 zł. Końcowo obaj podnieśli, że od dnia 3 kwietnia 2010r., kiedy w życie weszła ustawa z dnia 12 lutego 2010r. o zmianie ustawy o transporcie drogowym oraz o zmianie niektórych innych ustaw istnieje konieczność wypłacania kierowcom diet. Według nich nowe zapisy, które z dniem 3 kwietnia 2010r. znalazły się w ustawie o czasie pracy kierowców obligują pracodawców do określenia zasad przyznawania i wypłacania diet bądź to w układzie zbiorowym lub regulaminie pracy bądź w umowie o pracę.

Powołując się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2014r. wskazali, że zapewnienie noclegu w kabinie nie oznacza zapewnienia kierowcy bezpłatnego noclegu i wiąże się z obowiązkiem pokrywania przez pracodawców wydatków na ryczałty noclegowe dla kierowców.

Pismem wniesionym dnia 17 grudnia 2014r. powodowie rozszerzyli żądanie pozwu o odsetki ustawowe i wniesli o zasądzenie na rzecz N. Z. kwoty 25.679,90 z tytułu niepokrytych kosztów noclegów zagranicznych w okresie od 1 lipca 2012r. do 31 września 2013r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 października 2013r., kwoty 1237, 50 zł z tytułu niepokrytych kosztów noclegów krajowych w okresie od 1 lipca 2012r. do 31 września 2013r., wraz ustawowymi odsetkami od dnia 1 października 2013r., ponadto kwoty 855 zł z tytułu niewypłaconych diet krajowych w okresie od 1 lipca 2012r. do 31 września 2013r. wraz ustawowymi odsetkami od dnia 1 października 2013r. oraz kwoty 4.883,14 zł z tytułu niezapłaconych nadgodzin w okresie od 1 lipca 2012r. do 31 września 2013r. wraz ustawowymi odsetkami od dnia 1 października 2013r. Na rzecz P. K. kwoty 22.788,82 zł z tytułu niepokrytych kosztów noclegów zagranicznych w okresie 1 września 2011r. do 30 listopada 2012r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 grudnia 2012r., kwoty 483 zł z tytułu niepokrytych kosztów noclegów krajowych w okresie 1 września 2011r. do 30 listopada 2012r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 grudnia 2012r.

Pismem z dnia 20 sierpnia 2015r. powodowie ponownie rozszerzyli żądanie pozwu i wniesli o zasądzenie na rzecz:

a) N. Z. kwoty 28.958,50 zł z tytułu niepokrytych kosztów noclegów na terenie kraju i poza granicami kraju w okresie od 11 lipca 2012r. do 30 września 2013r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 01 października 2013r. oraz kwoty 10,382,05 zł z tytułu nadgodzin w okresie od 11 lipca 2012r. do 30 września 2013r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 października 2013r., kwoty 1852,50 zł z tytułu diet za podróże na terenie kraju w okresie od 11 lipca 2012r. do 30 września 2013r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 01 października 2013r.,

b) P. K. kwoty 25.470,92 zł z tytułu niepokrytych kosztów noclegów na terenie kraju i poza granicami kraju w okresie 1 września 2011r. do 30 listopada 2012r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 października 2013r.

Na rozprawie w dniu 12 stycznia 2016r. pełnomocnik powoda P. K. sprecyzował, że powód domaga się odsetek od dnia 1 grudnia 2012r.

W odpowiedzi na pozew pozwany Z. K. (1) wniósł o oddalenie powództw i o zasądzenie na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego. Na wstępie pozwany przyznał, że powodowie w ramach swoich obowiązków wykonywali transporty drogowe towarów i w ich trakcie nocowali w kabinie pojazdu. Jednocześnie podniósł, że powodowie od początku współpracy byli informowani, że jako kierowcy w transporcie międzynarodowym będą nocować w kabinie samochodu i z tego tytułu nie będą im przysługiwać jakiegokolwiek dodatkowe wynagrodzenie. Pozwany podniósł również, że łączące go z powodami umowy o pracę nie zawierały żadnych zapisów dotyczących wypłaty dodatkowych należności z tytułu ryczałtów za noclegi. Następnie pozwany odnosząc się do oparcia żądania pozwu na uchwale Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014r. sygn. Akt II PZP 1/14 wskazał, że jest to jeden z wielu poglądów wyrażonych przez Sąd Najwyższy w przedmiotowej kwestii i nie może stanowić o automatycznym uznaniu roszczeń powodów za zasadne. Pozwany podniósł, że orzeczenia Sądu Najwyższego nie należą do źródeł obowiązującego prawa ponadto można wskazać szereg orzeczeń, w których zaprezentowany został odmienny pogląd. Pozwany powołując się na Rozporządzenie 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego wskazał, że wyraźnie dopuszcza ono nocleg w samochodzie w zakresie dobowego odpoczynku. Zgodnie z preambułą tego rozporządzenia ma ono zapewnić między innymi poprawę warunków pracy i bezpieczeństwa w ruchu drogowym. W konsekwencji prawodawca europejski dopuszczając odpoczynek w kabinie pojazdu podczas postoju potwierdza, że takie rozwiązanie jest równoznaczne z zapewnieniem kierowcom odpowiednich warunków pracy i nie zagraża bezpieczeństwu ruchu drogowego z uwagi na brak właściwego odpoczynku. Pozwany wyjaśnił, że powodowie wykonywali transporty ciągnikiem marki D. (...) C., którego kabina była komfortowo wyposażona na dowód czego powołał specyfikację pojazdu wraz z rysunkiem. Według pozwanego standard kabiny pojazdu oraz zaplecze socjalne przesadzają o tym, że zapewnił powodom możliwość regeneracji sił fizycznych i psychicznych. Końcowo pozwany wskazał, że żaden z zatrudnionych u niego kierowców nie korzystał w okresach odpoczynku podczas podróży służbowych z noclegów w motelu lub hotelu. Podniósł, że powodowie nie przedstawili jakichkolwiek dowodów w postaci rachunków, faktur za koszty noclegów oraz że nawet powołana w pozwie uchwała II PZP 1/14 przewiduje, że zwrot kosztów noclegu zostaje ograniczony do 25% limitu stanowiącego ryczałt za koszty realnie ponoszone w czasie podróży bez korzystania z usług. Zdaniem pozwanego skoro powodowie nie spali w hotelach/motelach, a w każdym razie nie wykazali w tym zakresie żadnej inicjatywy dowodowej, to należy stwierdzić, że nie ponieśli z tego tytułu żadnych realnych kosztów. W zakresie żądania dotyczącego zapłaty wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych pozwany podniósł, że strony uzgodniły, że pracownikom z tytułu pracy w godzinach nadliczbowych będą przysługiwać ryczałt w kwocie 220 zł. Świadczenia z tego tytułu były wypłacane pracownikom wraz z pensją zasadniczą, czego dowodem są listy płac podpisane przez powodów.

Postanowieniem z dnia 26 października 2015r. Sąd I instancji oddalił wniosek strony pozwanej o zawieszenie postępowania.

Wyrokiem z 26 stycznia 2016 r. Sąd Rejonowy w Zabrzu IV Wydział Pracy:

1. zasądził od pozwanego Z. K. (1) na rzecz powoda N. Z. kwoty:

- 28.958,50 zł tytułem ryczałtu za noclegi za okres od dnia 11 lipca 2012 roku do dnia 30 września 2013 roku, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 października 2013 roku,

- 10.382,05 zł tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych w okresie od dnia 11 lipca 2012 roku do dnia 30 września 2013 roku, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 października 2013 roku,

- 1.852,50 zł tytułem diet krajowych za okres od dnia 11 lipca 2012 roku do dnia 30 września 2013 roku wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 października 2013 roku,

2. zasądził od pozwanego na rzecz powoda N. Z. kwotę 1.800 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego,

3. zasądził od pozwanego Z. K. (1) na rzecz powoda P. K. kwotę 25.470,92 zł tytułem ryczałtu za noclegi w okresie od dnia 1 września 2011 roku do dnia 30 listopada 2012 roku, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 grudnia 2012 roku,

4. zasądził od pozwanego na rzecz powoda P. K. kwotę 1.800 tytułem kosztów zastępstwa procesowego,

5. wyrokowi w punkcie pierwszym i drugim do kwoty 1.182 zł nadał rygor natychmiastowej wykonalności,

6. wyrokowi w punkcie trzecim i czwartym do kwoty 1.112 zł nadał rygor natychmiastowej wykonalności

7. nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w Zabrzu) kwotę 6.452 zł tytułem kosztów sądowych.

Sąd Rejonowy ustalił, że N. Z. pracował u pozwanego Z. K. (1) prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Z. K. (2) (...) od dnia 11 lipca 2012r. początkowo na podstawie umowy na okres próbny do dnia 10 października 2012r., a od dnia 11 października 2012r. na podstawie umowy na czas określony zawartej do dnia 10 października 2013r., w pełnym wymiarze etatu, w zadaniowym systemie pracy, na stanowisku kierowcy wykonującego transport krajowy i międzynarodowy. W umowie o pracę z dnia 11 października 2012r. ustalono wynagrodzenie powoda na kwotę 1500 zł brutto. Aneksem z dnia 1 stycznia 2013r. zmieniono umowę w tym zakresie i ustalono, że będzie ono równe minimalnemu wynagrodzeniu za pracę. Ponadto za pracę w nadgodzinach powód otrzymywał ryczałt w kwocie 270 zł, a za pracę w porze nocnej 30 zł. Do rozwiązania umowy doszło dnia 30 września 2013r., na skutek wypowiedzenia umowy o pracę przez powoda bez zachowania okresu wypowiedzenia.

Z kolei P. K. został zatrudniony u pozwanego od dnia 1 marca 2010r. początkowo na podstawie umowy na okres próbny do dnia 31 maja 2010r., następnie od dnia 1 czerwca 2010r. na podstawie umowy na czas określony zawartej do dnia 31 maja 2011r., przedłużonej aneksem z dnia 9 marca 2011r. do dnia 08 marca 2013r. Ostatecznie na podstawie umowy o pracę na czas określony od 01 czerwca 2011r. do dnia 31 maja 2013r. Powód ten był zatrudniony w pełnym wymiarze etatu, w zadaniowym systemie pracy, na stanowisku kierowcy wykonującego transport krajowy i międzynarodowy. W okresie poprzedzającym rozwiązanie umowy o pracę wynagrodzenie powoda wynosiło 1500 zł brutto. Ponadto za pracę w nadgodzinach powód miał otrzymywać ryczałt w kwocie 270 zł, a za pracę w porze nocnej 30 zł. Do rozwiązania umowy o pracę doszło na mocy porozumienia stron z dniem 19 listopada 2012r.

Powód N. Z. w okresie od dnia 1 lipca 2012r. do dnia 31 września 2013r., a powód P. K. w okresie od 1 września 2011r. do 30 listopada 2012r. odbywali podróże służbowe na terenie kraju oraz Niemiec, Belgii, Francji, Czech, Austrii i Holandii. W tym czasie spali w kabinach samochodów, którymi się przemieszczali, nie korzystał z hoteli i moteli.

Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia pracownikowi odbywającemu podróż służbową za nocleg przysługuje zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym w granicach ustalonego na ten cel limitu określonego w załączniku. W razie nie przedłożenia rachunku za nocleg pracownikowi przysługuje ryczałt w wysokości 25% limitu. Wartości ryczałtów za nocleg dla poszczególnych państw wynosiły do dnia 28 lutego 2013r.:

Niemcy	103 euro	25% x 103 euro = 27,75 euro
Belgia	160 euro	25% x 160 euro = 40,00 euro
Francja	120 euro	25% x 120 euro = 30,00 euro

Czechy	80 euro	25% x 80 euro = 20,00 euro
Holandia	120 euro	25% x 120 euro = 30,00 euro
Austria	100 euro	25% x 100 euro = 25 euro

od dnia 01 marca 2013r.:

Niemcy	150 euro	25% x 150 euro = 37,50 euro
Belgia	160 euro	25% x 160 euro = 40,00 euro
Francja	180 euro	25% x 180 euro = 45,00 euro
Czechy	120 euro	25% x 120 euro = 30,00 euro
Holandia	130 euro	25% x 130 euro = 32,50 euro
Austria	130 euro	25% x 130 euro = 32,50 euro

Wartość dobową diety krajowej wynosiła do dnia 28 lutego 2013r. 23 zł, od dnia 1 marca 2013r. 30 zł, zaś wartość ryczałtu za nocleg krajowy to 45 zł. (okoliczności bezsporne)

Powodowi P. K. przysługiwały za okres od 1 września 2011r. do 30 listopada 2012r. 256 ryczałtów za noclegi o łącznej wartości 25.47092 zł, z czego 45 ryczałtów za nocleg w kraju o łącznej wartości 1.552,50 zł oraz 211 ryczałtów za nocleg poza granicami kraju o łącznej wartości 23.918,42 zł.

L.p	<i>Miesiąc/rok</i>	<i>Ilość ryczałtów za noclegi</i>	<i>Wartość należnych ryczałtów za noclegi</i>
1	wrzesień 2011r.	18	(...),91
2	październik 2011r.	18	1943,48
3	listopad 2011r.	21	2279,56 zł
4	grudzień 2011r.	17	1439,14 zł

5	styczeń 2012r.	16	1730,18
6	luty 2012r.	16	1644,52 zł
7	marzec 2012r.	18	1843,47 zł
8	kwiecień 2012r.	18	1847,45 zł
9	maj 2012r.	20	2181,14 zł
10	czerwiec 2012r.	17	1571,52 zł
11	lipiec 2012r.	19	1904,88 zł
12	sierpień 2012r.	23	1873,89 zł
13	wrzesień 2012r.	15	1570,40 zł
14	październik 2012r.	9	959,55 zł
15	listopad 2012r.	11	958,83 zł
	RAZEM	256	25.470,92 zł

Powodowi N. Z. przysługiwały za okres od 11 lipca 2012r. do 30 września 2013r. 256 ryczałtów za noclegi o łącznej wartości 28.958,50 zł, z czego 59 ryczałtów za nocleg w kraju o łącznej wartości 2.329,50 zł oraz 197 ryczałtów za nocleg poza granicami kraju o łącznej wartości 26.629,00 zł.

L.p	<i>Miesiąc/rok</i>	<i>Ilość ryczałtów za noclegi</i>	<i>Wartość należnych ryczałtów za noclegi</i>
1	lipiec 2012r.	9	824,44
2	sierpień 2012r.	18	2126,87 zł
3	wrzesień 2012r.	23	2173,62 zł
4	październik 2012r.	20	2153,82 zł

5	listopad 2012r.	18	1590,07
6	grudzień 2012r.	13	1033,45 zł
7	styczeń 2013r.	20	1972,42 zł
8	luty 2013r.	14	1210,94 zł
9	marzec 2013r.	18	2557,30 zł
10	kwiecień 2013r.	20	2769,16 zł
11	maj 2013r.	22	2908,43 zł
12	czerwiec 2013r.	14	1847,65 zł
13	lipiec 2013r.	18	2294,80 zł
14	sierpień 2013r.	20	2372,14 zł
15	wrzesień 2013r.	9	1123,40 zł
	RAZEM	256	28.958,50 zł

Wartość diet za podróże na terenie kraju w spornym okresie wyniosła 1.852,50 zł.

L,p	<i>Miesiąc/rok</i>	<i>Ilość ryczałtów za noclegi</i>	<i>Wartość należnych ryczałtów za noclegi</i>
1	lipiec 2012r.	1,5	34,50
2	sierpień 2012r.	2,5	57,50 zł
3	wrzesień 2012r.	2,0	46,00 zł
4	październik 2012r.	4,0	92,00 zł
5	listopad 2012r.	7,0	161,00 zł

6	grudzień 2012r.	9,0	207,00 zł
7	styczeń 2013r.	6,0	138,00 zł
8	luty 2013r.	5,5	126,00 zł
9	marzec 2013r.	3,5	105,00 zł
10	kwiecień 2013r.	4,5	135,00 zł
11	maj 2013r.	7,0	210,00 zł
12	czerwiec 2013r.	6,0	180,00 zł
13	lipiec 2013r.	5,0	150,00 zł
14	sierpień 2013r.	5,0	150,00 zł
15	wrzesień 2013r.	2,0	60,00 zł
	RAZEM	70,5	1852,50 zł

Pozwany pracodawca z tytułu podróży służbowych wypłacił powodowi N. Z. kwoty wskazane w drukach poleceń wyjazdu służbowego. Kwoty te zostały wypłacone powodowi tytułem diet.

Dalej Sąd Rejonowy ustalił, że w okresie od 11 lipca 2012r. do 30 września 2013r. powód przepracował 744,17 godzin nadliczbowych. Wynagrodzenie za nierozliczone z czasem wolnym godziny nadliczbowe powoda N. Z. wynosiło 7.133,25 zł brutto. Dodatek za wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych w wyżej wspomnianym okresie wynosił 6.999,27 zł brutto. Łącznie 14.132,52 zł brutto. Pozwana wypłacała powodowi zryczałtowane wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych, które przez cały okres zatrudnienia wynosiło 270 zł brutto miesięcznie. Łącznie z tego tytułu pozwany wypłacił powodowi kwotę 3.902,73 zł brutto. Pozwany z tytułu godzin nadliczbowych nie wypłacił powodowi N. Z. wynagrodzenia w kwocie 10.382,05 zł.

Przy ustalaniu stanu faktycznego, Sąd Rejonowy powołał niekwestionowaną przez strony postępowania opinię biegłego do spraw wynagrodzeń M. L., którą biegły sporządził zgodnie z poleceniem Sądu tj. przy wyliczeniu ryczałtów za noclegi za granicą w oparciu o §9 ust 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku, w sprawie wysokości oraz warunków ustalenia należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, przy czym za okres przypadający po dniu 1 marca 2013r według zasad określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013r w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu z państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej, zaś przy wyliczeniu należności za noclegi krajowe w oparciu o §7 ust 2 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002r, w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub

samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży na obszarze kraju, przy czym za okres przypadający po dniu 01 marca 2013r., według zasad określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013r w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu z państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej. wyliczenia diet krajowych powoda N. Z. według zasad określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002r, w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży na obszarze kraju, przy czym za okres przypadający po dniu 01 marca 2013r., według zasad określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013r w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu z państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej, w oparciu o zapisy na tarczach tachografu. Wyliczenia wynagrodzenia powoda N. Z. za pracę w godzinach nadliczbowych biegle dokonał w oparciu o zapisy na tarczach tachografu.

Sąd I instancji Sąd oddalił wniosek o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka Z. M., B. B., P. G. i dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu techniki samochodowej, uznając, że nie zachodziła potrzeba badania warunków panujących w kabinach samochodów, którymi poruszał się powód.

Ponadto Sąd I instancji pominął dowód z przesłuchania powodów, albowiem powodowie cofnęli ten wniosek.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Rejonowy uznał, że roszczenia powodów zasługiwały na uwzględnienie.

Mając na uwadze całokształt zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz po analizie orzecznictwa dotyczącego kwestii zapewnienia przez pracodawcę kierowcy noclegu w kabinie Sąd Rejonowy nie podzielił stanowiska strony pozwanej, według którego zapewnienie pracownikom – kierowcom samochodów ciężarowych odpowiedniego miejsca do spania w kabinie samochodu – stanowi zapewnienie przez pracodawcę bezpłatnego noclegu, natomiast podzielił stanowisko wyrażone w uchwale Sądu Najwyższego sygn. akt II PZP 1/14.

Sąd I instancji stwierdził, że powodowie, jako kierowcy, którym pracodawca nie zapewnił odpowiedniego noclegu, wobec braku regulacji kwestii ryczałtów za noclegi w umowie o pracę i w wewnętrznych aktach prawa pracy mają prawo do ryczałtów za noclegi na zasadach określonych w art. 77⁵ § 3-5 kp, w związku z art. 21 a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o czasie pracy kierowców (j.t. Dz.U. z 2012r. poz. 1155 ze zm.) według stawek określonych w §9 rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. 2002, Nr. 236, poz. 1991, ze zm.) oraz §7 ust. 2 rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju (Dz.U. 2002, Nr. 236, poz. 1990, ze zm.). Przy czym jeśli chodzi o powoda N. Z., w związku z faktem, że w okresie objętym żądaniem pozwu w dniu 1 marca 2013r. nastąpiła zmiana stanu prawnego również na podstawie §8 ust. 3 i §16 ust. 2 rozporządzenia z dnia 29 stycznia 2013r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013r. poz. 167).

Dalej Sąd Rejonowy powołując się na art. 77⁵ §5 kp wskazał, że w przypadku, gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawierają postanowień, o których mowa w §3 (czyli nie określają warunków wypłacania należności z tytułu podróży służbowej pracownikowi zatrudnionemu u innego pracodawcy niż państwowa lub samorządowa jednostka sfery budżetowa) to pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej odpowiednio według przepisów, o których mowa §2 czyli według rozporządzeń w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi, zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju. Następnie Sąd Rejonowy wskazał, że w przypadku powoda N. Z. w umowie o pracę wskazano wprost, że pracodawca zobowiązuje się

pokryć wszelkie koszty ewentualnych podróży służbowych odbywanych przez pracownika, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w tym zakresie.

Z tych też względów Sąd I instancji w pkt 1 i 3 wyroku zasądził na rzecz powodów żądane kwoty ryczałtów za noclegi krajowe i zagraniczne wynikające z wyliczeń zawartych w opinii biegłego M. L..

Odnosząc się do żądania powoda N. Z. w zakresie wynagrodzenia za prace w godzinach nadliczbowych Sąd Rejonowy zauważył, że powoda nie obowiązywał zadaniowy system czasu pracy, albowiem nigdy taki system nie został wprowadzony w rozumieniu art. 17 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o czasie pracy kierowców (Dz.U. Nr 92, poz. 879 ze zm.). Pozwany nigdy nie określił zadań powoda i czasu potrzebnego na ich wykonanie, które zgodnie z art. 18 cytowanej wyżej ustawy ustala się w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie pracy albo w obwieszczeniu, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu pracy. Biorąc pod uwagę fakt, że powód nie otrzymał zakresu swoich obowiązków trudno uznać, że pracodawca określił zadania, jakie miał wykonać powód.

Sąd Rejonowy zaznaczył, że powód wykonywał pracę w godzinach nadliczbowych, a strona pozwana miała tego świadomość. Co więcej z góry zakładała taką ewentualność, gdyż w umowie o pracę przewidziano zryczałtowane wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych.

Następnie Sąd I instancji podniósł, że czas pracy powoda rejestrowany był przy użyciu tachografu. Wydruki z tarcz tachografów wykazały, że powód N. Z. podczas zatrudnienia u pozwanego w spornym okresie świadczył pracę w godzinach nadliczbowych. Zresztą sam pozwany miał świadomość wykonywania pracy w godzinach nadliczbowych ustalając w umowie o pracę wysokość ryczałtu za pracę w godzinach nadliczbowych, który jednakże nie pokrył w całości należności N. Z. z tego tytułu.

Z tych względów Sąd Rejonowy zasądził na rzecz powoda N. Z. żadaną kwotę 10.382,05 zł, wynikającą z wyliczenia biegłego M. L. zawartego w opinii tj. na podstawie art. 151¹ § 1 - 3 k.p.

Odnosnie roszczeń N. Z. z tytułu diet w okresie od 11 lipca 2012r. do dnia 30 września 2013r., to w związku z wydrukami z tarcz tachografów, mając na uwadze twierdzenia powoda, że otrzymał diety wskazane na poleceniach podróży służbowych oraz w związku z okresem objętym żądaniem pozwu przyznano je na podstawie §3 i 4 rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju (Dz.U. 2002, Nr. 236, poz. 1990, ze zm.) oraz na podstawie § 2 i 7 rozporządzenia z dnia 29 stycznia 2013r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013r. poz. 167) w wysokości ustalonej w opinii przez biegłego M. L..

O odsetkach ustawowych Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 481 kc w zw. z art. 300 kp naliczając je zgodnie z żądaniami powodów.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd I instancji orzekł w pkt 2 i 4 wyroku na podstawie art. 98 kpc.

W związku z powyższym Sąd Rejonowy nakazał pozwanemu zapłacić każdemu z powodów koszty zastępstwa procesowego w kwocie 1800. Wysokość kosztów zastępstwa procesowego Sąd I instancji ustalił w oparciu o §12 ust 1 pkt. 2 w związku z §6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. „w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013 poz. 461, ze zm.).

Mając na względzie zasądzenie należności pracowniczych Sąd Rejonowy z urzędu nadał wyrokowi w pkt. 1, 2, i 4 rygor natychmiastowej wykonalności na podstawie art. 4772 § 1 k.p.c.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania oraz na podstawie art. 113 ust. 1 w zw. z art. 15 ust 3 i art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2014r. poz. 1025, ze zm.) i nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 6.452 zł, na którą złożyły się opłata od pozwu w wysokości (...), od uiszczenia, której powód był zwolniony oraz koszty opinii biegłego w wysokości 3117,60 zł.

Apelację wywiódła strona pozwana. Domagała się zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenie obu powództw oraz zasądzenia na swoją rzecz od każdego powoda zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych w postępowaniu przed Sądami I i II instancji, ewentualnie uchYLENIA zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Pozwany zarzucił zaskarżonemu wyrokowi naruszenie prawa procesowego:

1. art. 227 k.p.c. poprzez nieuzasadnioną odmowę przesłuchania świadka Z. M. oraz nieprzeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego - na okoliczność ustalenia warunków pracy i warunków panujących w kabinie samochodu,
2. art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niewskazanie przez Sąd w uzasadnieniu istoty sprawy oraz brak wskazania czy Sąd dał wiarę zeznaniom pozwanego, a jeśli nie, to oceny czemu uznał za niewiarygodne zeznania strony - Z. K. (1) na okoliczność rozliczenia należności między stronami oraz przekonania co do porozumienia między stronami co do wysokości wypłat i kwestii wypłaty ryczałtu za nocleg; pomimo zeznania przez pozwanego na rozprawie dnia 12 stycznia 2016 roku, iż wypłacał zarówno diety, jak i ryczałty oraz faktu, że kierowcy nigdy nie zgłaszali w czasie trwania stosunku pracy jakichkolwiek roszczeń, Sąd nie odniósł się do kluczowych twierdzeń pozwanego; także doświadczenie życiowe wskazuje, że gdyby kierowcy faktycznie nie otrzymywali należności przez tak długi czas trwania umów, to zakończyliby stosunek pracy dużo wcześniej oraz podnosiliby konieczność wypłaty zaległych należności.

Pozwany zarzucił zaskarżonemu wyrokowi naruszenie prawa materialnego:

1. art. 8 ust. 7 umowy (...) poprzez jego nieuwzględnienie i uznanie, że powodowi przysługuje roszczenie z tytułu ryczałtu za nocleg,
2. § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, że umożliwienie kierowcy spania w kabinie samochodu nie stanowi zapewnienia pracownikowi bezpłatnego noclegu,
3. art. 8 ust. 8 rozporządzenia (WE) nr 561/2006(...) w związku z § 9 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002r.(...) poprzez błędną ich wykładnię i przyjęcie za Sądem Najwyższym jego stanowiska wyrażonego w uzasadnieniu wyroku z dnia 10 września 2013r. (I PK 71/13), że nie ma podstaw do utożsamiania pojęć „miejsce do spania” i „bezpłatny nocleg” podczas gdy w świetle przywołanych wyżej przepisów wspólnotowych i krajowych są to dla kierowców transportu międzynarodowego z uwagi na specyfikę ich pracy pojęcia tożsame – w zakresie i na warunkach przewidzianych przez prawo,
4. art. 151¹ § 4 k.p. poprzez jego wykładnię i uznanie, że powodowi N. Z. przysługuje roszczenie o wypłatę wynagrodzenia za przepracowane godziny nadliczbowe,
5. art. 18^{3a} do 18^{3e} k.p. - zasady równego traktowania pracowników i uznanie, że wypłata ryczałtów za noclegi realizowane w kabinach jako swoistego nienormatywnego „dodatku” i świadczenia o charakterze przysparzającym w odniesieniu do kierowców, narusza zasadę równego traktowania pracowników, ponieważ sprowadza się w

konsekwencji do założenia, iż różni pracownicy w tym samym przedsiębiorstwie, wykonujący podróże służbowe będą otrzymywali różne świadczenia za czas realizacji podróży,

6. art. 2 Konstytucji – zasady demokratycznego państwa prawnego poprzez rozstrzygnięcie przez Sąd I instancji o charakterze *contra legem* w odniesieniu do treści § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej, regulującego zasady pokrywania kosztów podróży służbowych,

7. art. 2 pkt 6 ustawy o czasie pracy kierowców, stanowiącego definicję legalną „odpoczynku” w związku z art. 14 ust. 1 ustawy o czasie pracy kierowców poprzez jego niezastosowania; Sąd I instancji w swoim wyroku nie uwzględnił, iż na gruncie polskiego prawa polski ustawodawca przewidział (uregulował) minimalny standard miejsca, w którym dopuszczono realizację odpoczynku, a więc i noclegu, który w kategoriach wnioskovania logicznego musi być elementem odpoczynku; Sąd I instancji nie dostrzegł, że zgodnie z przywołanym uregulowaniem w odróżnieniu od treści art. 8 ust. 8 rozporządzenia (WE) nr 561/2006(...) pracodawca nie był zobowiązany do uzyskania zgody kierowcy na odbiór takiego odpoczynku i miał prawo wydać jednostronne polecenie reakcji – co też legalnie uczynił,

8. art. 27 ustawy o czasie pracy kierowców polegającą na posługiwaniu się błędną definicją odpoczynku,

9. art. 77⁵ § 3-5 k.p. w związku z art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, że powód przebywał w zagranicznej podróży służbowej,

10. art. 5 k.c., poprzez pomimo zgody na rozliczanie się w wysokości ustalonej zgodnie między stronami, uznanie przez Sąd prawa kierowcy do otrzymania nienależnych świadczeń,

Pozwany zarzucił także oparcie wyroku poprzez odwołanie się do uchwały Sądu Najwyższego w sprawie II PZP 1/14, która odnosi się wprost do odmiennego stanu prawnego sprzed 3 kwietnia 2010 roku oraz w swym uzasadnieniu jest sprzeczna wewnętrznie, tj. raz definiuje ryczałt jako świadczenie kompensacyjne oderwane od rzeczywiście poniesionych kosztów, a innym razem jako świadczenie za koszty realnie poniesione w czasie podróży.

Powodowie wnieśli o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz każdego powoda zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

Wyrokiem z 15 grudnia 2016 r. (sygn. akt VIII Pa 50/16) Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych:

1) zmienił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego:

a) w punkcie 1 tiret 1 w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powoda N. Z. kwotę 2.329,50 zł tytułem ryczałtu za noclegi na terenie kraju, z ustawowymi odsetkami od dnia 1 października 2013r. do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałym zakresie;

b) w punkcie 2 w ten sposób, że zniósł między pozwanym a powodem N. Z. koszty postępowania;

c) w punkcie 3 w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powoda P. K. kwotę 1.552,50 zł tytułem ryczałtu za noclegi na terenie kraju, z ustawowymi odsetkami od dnia 1 grudnia 2012r. do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałym zakresie;

d) w punkcie 4 w ten sposób, że odstąpił od obciążenia powoda P. K. kosztami postępowania;

e) w punkcie 7 w ten sposób, że nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w Zabrze kwotę 806 zł tytułem opłaty, od uiszczenia której powodowie byli zwolnieni oraz kwotę 1.371,74 tytułem wydatków;

2) oddalił apelację w pozostałym zakresie;

3) odstąpił od obciążania powodów kosztami postępowania apelacyjnego.

W uzasadnieniu wskazał, że po wydaniu wyroku przez Sąd I instancji doszło do zmiany stanu prawnego, co ma wpływ na roszczenie o ryczałty za nocleg w związku z odbytymi podróżami służbowymi poza granicami kraju. Wskazał nadto, że na dzień wydania przez niego wyroku w przedmiotowej sprawie, wyrok Trybunału Konstytucyjnego K11/15 nie został jeszcze opublikowany w Dzienniku Ustaw. Niemniej jednak Sąd Okręgowy wyraził pogląd, że niepublikowany wyrok Trybunału Konstytucyjnego, stwierdzający niezgodność z Konstytucją określonego przepisu uchyla domniemanie jego zgodności z Konstytucją z chwilą ogłoszenia wyroku przez Trybunał w toku postępowania, czyli po przeprowadzonej rozprawie. W związku z tym, Sąd Okręgowy uznał, że skoro derogowano podstawę prawną orzeczenia o ryczałcie za noclegi w związku z podróżą służbową poza granicami kraju, to na mocy art. 386§1 kpc należało zmienić częściowo zaskarżony wyrok i oddalić powództwo o ryczałt za nocleg w związku z podróżą służbową.

Zdanie odrębne od powyższego wyroku złożył Sędzia Sądu Okręgowego Grzegorz Tyrka, podkreślając, że w jego ocenie dopiero moment wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego oznacza, że nabiera on mocy powszechnie obowiązującej, co oznacza, że dopiero w tym momencie dochodzi do zmiany stanu prawnego.

Od powyższego wyroku strona powodowa wniosła kasację do Sądu Najwyższego. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciła:

naruszenie przepisów prawa materialnego przez jego błędną wykładnię (art. 398³ § 1 punkt 1 kpc), a to art. 190 ust. 2 i ust. 3 Konstytucji zw. z art. 114 Ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (TK) przez ich błędną wykładnię i w efekcie uznanie, iż wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 r. (sygn. K 11/16) w dniu wydania orzeczenia przez Sąd Okręgowy już wszedł w życie mimo braku jego publikacji (publikacja miała miejsce dnia 29.12.2016r.) i w efekcie błędne uznanie, iż doszło do derogacji przepisów na mocy których Sąd Rejonowy w Zabrze zasądził na rzecz powodów kwoty z tytułu ryczałtów za noclegi za granicą tj. art. 21 a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 ustawy z 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy w związku z § 16 ust. I, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej

naruszenie przepisów prawa materialnego przez jego błędną wykładnię (art. 398³ § I punkt I kpc) i przyjęcie, iż orzeczenie TK z 24 listopada 2016 r. (sygn. K 11/16) wyklucza zasądzenie na rzecz powodów ryczałtów za nocleg poza granicami kraju, mimo obowiązywania nadal art. 77⁵ § 2 § 2, 3 i 5 ustawy z 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy, który stanowi normę ogólną zarówno dla sfery budżetowej, jak i niebudżetowej z której to normy wynika, że z tytułu podróży służbowej pracownikowi należą się odpowiednie należności, tym bardziej wobec orzeczenia SN z 19 marca 2008 r. (1 PK 230/07) z którego wynika , iż „ Umożliwienie kierowcy spania w kabinie samochodu nie stanowi zapewnienia pracownikowi bezpłatnego noclegu w rozumieniu rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r.

Wskazując na powyższe podstawy, na zasadzie art. 398⁴ § 2 kpc w zw. z art. 398⁹ § I punkt 4 wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej albowiem jest ona oczywiście uzasadniona z uwagi na błędną wykładnię przez Sąd II instancji prawa materialnego tj. art. 190 ust. 2 i ust. 3 Konstytucji zw. z art. 114 Ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz art. 77⁵ § 2, 3 i 5 ustawy z 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy i błędne przyjęcie , iż w dacie wydawania orzeczenia przez Sąd Okręgowy brak było przepisów prawa uzasadniających zasądzenie na rzecz powodów kwot z tytułu ryczałtów za noclegi poza granicami kraju.

Wskazując na powołane podstawy skargi kasacyjnej oraz przesłanki uzasadniające wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania, na zasadzie art. 398¹¹ § 1 punkt 3 kpc, wniosła o **uchylenie wyroku** w zaskarżonej części i przekazanie

sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Gliwicach pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów postępowania kasacyjnego

W odpowiedzi na skargę kasacyjną, strona pozwana wniosła o jej oddalenie z uwagi na brak uzasadnionych podstaw do jej wniesienia oraz zasądzenie od powodów na jej rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Wyrokiem z 4 lipca 2018 r. Sąd Najwyższy (sygn. akt I PK 163/17) uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Gliwicach do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W uzasadnieniu Sąd Najwyższy wskazał, że skarga kasacyjna okazała się zasadna, chociaż nie wszystkie podniesione w niej zarzuty zasługiwały na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności Sąd Najwyższy wskazał, że niezasadny okazał się zarzut naruszenia art. 190 ust. 2 i ust. 3 Konstytucji związku z art. 114 ustawy o organizacji (...), ponieważ skarżący błędnie utożsamia skutki wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sferze stosowania prawa ze skutkami jakie wywołuje orzeczenie sądu konstytucyjnego w sferze obowiązywania prawa. Zgodnie z art. 190 ust. 3 Konstytucji RP, do wywołania skutku w sferze obowiązywania prawa konieczne jest promulgowanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego w stosownym dzienniku urzędowym. Bez tej publikacji wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie wywołuje skutku w postaci utraty mocy obowiązującej przepisu zawierającego normę uznaną za niekonstytucyjną. Utrata mocy obowiązującej, warunkowana przez publikację wyroku Trybunału Konstytucyjnego, nie stanowi jednak przesłanki warunkującej decyzję sądu powszechnego o zastosowaniu albo niezastosowaniu przy rozstrzyganiu sprawy przepisu uznanego przez Trybunał Konstytucyjny za niekonstytucyjny.

Dalej Sąd Najwyższy wskazał, że skoro wolą ustrojodawcy, mocą decyzji Trybunału Konstytucyjnego, normy uznane za niekonstytucyjne mogą utracić moc obowiązującą w późniejszej dacie niż data publikacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego w stosownym dzienniku urzędowym, pojawił się problem dopuszczalności dalszego stosowania przepisów kodujących normę uznaną za niekonstytucyjną w okresie do utraty przez nie mocy obowiązującej. Wskazał, że w tym zakresie w orzecznictwie samego Trybunału Konstytucyjnego ujawniła się rozbieżność. Z jednej bowiem strony Trybunał Konstytucyjny uznawał, że w okresie odroczenia utraty mocy obowiązującej przepis musi być przestrzegany i stosowany przez wszystkich adresatów (wyroki Trybunału Konstytucyjnego z 2 lipca 2003 r., K 25/01, OTK ZU nr 6/ (...) poz. 60; z 27 kwietnia 2005 r., P 1/05, (...) nr (...), poz. 42; z 1 grudnia 2010 r., K 41/07, (...) nr (...), poz. 127; z 12 grudnia 2011 r., P 1/11, OTK ZU nr 10/ (...), poz. 115), z drugiej zaś w jego orzecznictwie dopuszczano możliwość stosowania w tym okresie przepisu w sposób zgodny z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, przykładowo przez stosowanie zasady ogólnej zamiast wyjątku (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 3 lipca 2008 r., K 38/07, OTK ZU nr 6/ (...), poz. 102), oraz konieczność uwzględnienia argumentacji użytej w orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego (wyroki Trybunału Konstytucyjnego z 13 września 2005 r., K 38/04, OTK ZU nr 8/ (...), poz. 96; z 27 października 2004 r., SK 1/04, OTK ZU nr 9/ (...), poz. 96). Podobne rozbieżności wystąpiły w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. przykłady przedstawione w uchwale Sądu Najwyższego z 27 marca 2014 r., I KZP 30/13, OSNKW 2014 nr 5, poz. 36).

Sąd Najwyższy podkreślił, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego - Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych ugruntowało się stanowisko, zgodnie z którym odroczenie wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającego niekonstytucyjność nie jest przeszkodą do uznania przez sąd, że przepis ten był sprzeczny z Konstytucją od chwili jego uchwalenia (wyroki Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2007 r., III PK 96/06, OSNP 2008 nr 5-6, poz. 61; z 5 czerwca 2007 r., I PK 6/07, OSNP 2008 nr 15-16, poz. 213; z 24 stycznia 2006 r., I PK 116/05, OSNP 2006 nr 23-24, poz. 353).

Następnie wskazał, że za niestosowaniem przepisów uznanych za niekonstytucyjne w okresie między ogłoszeniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego w dzienniku urzędowym, a utratą mocy obowiązującej tych przepisów przemawiały następujące argumenty. Po pierwsze, zapewnienie skuteczności postanowieniom Konstytucji. Po drugie, zasada bezpośredniego stosowania Konstytucji oraz podlegania sędziów nie tylko ustawie zwykłej ale i ustawie zasadniczej. Skoro sędziowie podlegają także Konstytucji to nie można od nich oczekiwać dalszego stosowania przepisów, co do których właściwy sąd - sąd konstytucyjny - stwierdził już sprzeczność z ustawą zasadniczą. Po trzecie, bezsensowność

orzekania na podstawie przepisu uznanego za sprzeczny z Konstytucją do czasu utraty mocy obowiązującej, a następnie wznawiania postępowania w sprawie opartej na przepisie, który został uznany za sprzeczny z Konstytucją. Po czwarte, inny krąg adresatów orzeczenia stwierdzającego niekonstytucyjność (wszyscy stosujący prawo) oraz orzeczenia o odroczeniu utraty mocy obowiązującej (prawodawca). Po piąte, jak trafnie przyjęto w I KZP 30/13 odroczenie utraty mocy obowiązującej przepisu odnosi się wyłącznie do skutku derogacyjnego wyroku Trybunału Konstytucyjnego ale nie dotyczy samego uznania określonej normy za niekonstytucyjną.

W związku z powyższym, zgodnie ze stanowiskiem podzielanym przez Sąd Najwyższy - Izbę Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wskazano, iż należy odróżnić skutki aplikacyjne od derogacyjnych wyroków Trybunału Konstytucyjnego. Zdaniem Sądu Najwyższego, art. 190 ust. 3 Konstytucji RP odnosi się tylko do przesłanek wywołania przez wyrok Trybunału Konstytucyjnego skutku derogacyjnego, natomiast nie ma znaczenia dla skutku aplikacyjnego. Artykuł 190 ust. 3 Konstytucji RP stanowi bowiem o „wejściu w życie z dniem ogłoszenia” orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego tylko w odniesieniu do terminu utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego, skoro w dalszej części zdania 1 tego przepisu mowa o kompetencji Trybunału Konstytucyjnego do określenia innego terminu utraty tej mocy.

Sąd Najwyższy podniósł, że związanie wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego (wynikające z art. 190 ust. 1 Konstytucji) w połączeniu z dyspozycją art. 8 ust. 1 traktującego Konstytucję jako najwyższe prawo RP oraz konstytucyjną zasadą wznawiania prawomocnie zakończonych postępowań, w którym orzeczono na podstawie aktów normatywnych uznanych za niezgodne z Konstytucją (art. 190 ust. 4 Konstytucji RP), nakazuje rozpatrywać termin początkowy wywoływania przez orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego skutków aplikacyjnych wyroku stwierdzającego niekonstytucyjność w oderwaniu od dopełnienia wymogu publikacji orzeczenia w stosownym dzienniku urzędowym. Co prawda we wcześniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego łączono skutek w postaci utraty domniemania konstytucyjności ustaw z dniem ogłoszenia sentencji wyroku Trybunału Konstytucyjnego, a zatem tak jak chce tego skarżący (zobacz: wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2010 r., III UK 2/10, OSNP 2011 nr 21-22, poz. 278; z 7 maja 2009 r., III UK 96/08, LEX nr 1001327), jednakże nielogiczne byłoby dopuszczanie do dalszego naruszania Konstytucji RP przez stosowanie przepisu uznanego za niekonstytucyjny w okresie między ogłoszeniem wyroku stwierdzającego taką niekonstytucyjność a datą publikacji tego orzeczenia w stosownym dzienniku urzędowym (tak również wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 marca 2007 r., K 8/07, OTK-A 2007 nr 3, poz. 26). Dlatego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego już 10 lat temu ukształtowała się linia orzeczenia, zgodnie z którą sam fakt ogłoszenia wyroku przez Trybunał Konstytucyjny nie jest pozbawiony prawnego znaczenia dla postępowań toczących się przed sądami, w których należy zastosować przepisy dotknięte niekonstytucyjnością. Z momentem publicznego ogłoszenia wyroku upada bowiem domniemanie konstytucyjności kontrolowanego przepisu (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 marca 2007 r., K 8/07, OTK-A 2007 nr 3, poz. 26; z 5 września 2007 r., P 21/06, OTK-A 2007 nr 8, poz. 96; postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 8 października 2007 r., P 45/07, OTK-A 2007nr 9, poz. 112).

Dalej Sąd Najwyższy zaznaczył, że stanowisko to potwierdzono wyraźnie w wyrokach Trybunału Konstytucyjnego z 9 marca 2016, K 47/15 (OTK-A 2016, poz. 31) oraz z 6 kwietnia 2016 r., SK 67/13 (OTK-A 2016, poz. 10), z 6 kwietnia 2016 r., P 2/14 (OTK-A 2016, poz. 8) oraz z 5 kwietnia 2017 r., K 33/15 (OTK-A 2017, poz. 24).

W dalszej kolejności Sąd Najwyższy odwołał się do celu kontroli konstytucyjności ustaw, jakim jest usuwanie z systemu prawnego hierarchicznej niezgodności norm. Wskazał, że cel ten realizowany jest zasadniczo przez pozbawianie mocy obowiązującej przepisów zawierających normę niższego rzędu niezgodną z normą wyższego rzędu. Cel ten może być także zrealizowany incydentalnie przez niezastosowanie w konkretnej sprawie normy opartej na przepisach prawa uznanych za niekonstytucyjne przez Trybunał Konstytucyjny. Skoro zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem przepis uznany przez Trybunał Konstytucyjny za sprzeczny z Konstytucją lub innym aktem nadrzędnym, był niekonstytucyjny od dnia jego wydania i jako akt niższej rangi nie powinien być stosowany od dnia jego wejścia w życie (wyrok Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2007 r., III PK 96/06, OSNP 2008 nr 5-6, poz. 61), a z chwilą publicznego ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego dochodzi do zakończenia procesu kontroli konstytucyjności, to już w tym momencie aktualizuje się obowiązek zapewnienia przez sądy orzekające w sprawach, w których przepis ten ma zastosowanie, stanu zgodnego z Konstytucją wynikającego z wyroku Trybunału

Konstytucyjnego (wyrok Sądu Najwyższego z 20 września 2017 r., I UK 341/16, OSNP 2018 nr 7, poz. 97; postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2017 r., II UZ 11/17, OSNP 2018 nr 6, poz. 85). W sytuacji gdy stosowanej przez sąd regulacji nie udaje się zinterpretować w sposób odpowiadający wzorcowi konstytucyjnemu wynikającemu z wyroku Trybunału Konstytucyjnego, sądowi pozostaje tylko odmowa zastosowania przepisu w konkretnej sprawie.

Z kolei w ocenie Sądu Najwyższego, zasadny natomiast okazał się zarzut naruszenia art. 77⁵ § 5 k.p. Zgodnie z linią orzecniczą Sądu Najwyższego zapoczątkowaną wyrokiem z 21 lutego 2017 r., I PK 300/15 (LEX nr 2242158) po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 r., K 11/15 (OTK-A 2016, poz. 93), nie stosuje się art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców, ale stosuje się nadal art. 77⁵ § 5 k.p., gdy pracodawca nie uregulował zasad zwrotu należności z tytułu podróży służbowej w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania lub umowie o pracę. Przepis art. 77⁴ § 1 k.p. ma bowiem charakter powszechnie obowiązujący i dotyczy także kierowców w transporcie międzynarodowym jako pracowników. Dla jego zastosowania zbędne jest obowiązywanie art. 21 a ustawy o czasie pracy kierowców. Niezależnie od powyższego, mimo powołanego wyżej wyroku Trybunału Konstytucyjnego, o dalszym stosowaniu art. 77⁵ § 1 k.p. w sprawach takich jak niniejsza przesądzają art. 2 ust. 7 oraz art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców.

Z wiążących Sąd Najwyższy ustaleń wynika, że pozwany pracodawca nie zapewnił powodowi bezpłatnego noclegu w związku z wykonywaniem pracy kierowcy w transporcie międzynarodowym oraz nie uregulował zasad zwrotu należności z tego tytułu w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania lub umowie o pracę. Oznacza to, że uznanie za niekonstytucyjny art. 21 a ustawy o czasie pracy kierowców nie może stanowić uzasadnionej przyczyny oddalenia powództwa pracownika o zwrot należności z tytułu podróży służbowych.

Sąd Okręgowy w Gliwicach po ponownym rozpoznaniu sprawy zważył, co następuje:

Apelacja strony pozwanej podlegała oddaleniu jako bezzasadna.

Sąd I instancji poczynił prawidłowe ustalenia odnośnie stanu faktycznego, przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe, a następnie w sposób prawidłowy, zgodnie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego dokonał trafnej oceny zebranych dowodów i wyciągnął właściwe wnioski, które legły u podstaw wydania zaskarżonego wyroku.

Ponadto, Sąd Rejonowy bardzo szczegółowo w pisemnym uzasadnieniu wyroku wyjaśnił w oparciu o jakie dowody i dlaczego dokonał ustaleń faktycznych w rozpoznawanej sprawie. Przeprowadzona przez ten Sąd ocena dowodów w żaden sposób nie narusza reguł określonych w art. 233 §1 kpc.

W związku z tym, Sąd II instancji podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne Sądu I instancji, podziela ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego i rozważania prawne, co czyni zbytecznym ponowne przytaczanie ustaleń zawartych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku (tak też: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., sygn. akt I PKN 339/98).

Sąd II instancji wskazuje, że apelacja pozwanego przede wszystkim sprowadza się do świadczenia w postaci ryczałtu za nocleg w związku z podróżami kierowców samochodów ciężarowych.

W pierwszej kolejności Sąd II instancji zaznacza, że podniesiony przez stronę apelującą zarzut naruszenia art. 227 kpc, poprzez nieuzasadnioną odmowę przesłuchania świadka Z. M. oraz nieprzeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego na okoliczność ustalenia warunków pracy i warunków panujących w kabinie samochodu jest niezasadny. Sąd II instancji podnosi, że ustalenie warunków pracy i panujących w kabinie nie miało w niniejszej sprawie znaczenia. Sąd I instancji prawidłowo przyjął, że niezależnie od tego jakie byłyby to warunki, w tym nawet najbardziej komfortowe, nie można uznać, że zapewnienie kierowcy noclegu w kabinie samochodu jest zapewnieniem bezpłatnego noclegu w rozumieniu przepisów prawa.

Sąd I instancji nie naruszył również art. 328 § 2 kpc. Wbrew twierdzeniom strony apelującej, uzasadnienie Sądu I instancji zawiera wszystkie niezbędne elementy, jakie powinno zawierać, co bez wątpienia umożliwia przeprowadzenie kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia.

Nie zasługuje również na uwzględnienie zarzut naruszenia przez Sąd I instancji art. 18^{3a}-18^{3e} kp. W ocenie Sądu II instancji, fakt wypłaty kierowcom ryczałtów za noclegi w kabinie, nie narusza zasady równego traktowania pracowników. Podkreślić należy, że zasada ta mogłaby być naruszona, jeżeli pracownicy, którzy są w tej samej sytuacji, są odmiennie traktowani. Nie narusza natomiast tej zasady wypłacanie różnych świadczeń różnym pracownikom, także wtedy, gdy są oni pracownikami tego samego przedsiębiorstwa.

Bezzasadny jest również zarzut naruszenia przez Sąd I instancji, art. 5 kc, polegający na uznaniu przez Sąd Rejonowy prawa powoda do otrzymania nienależnych świadczeń pomimo zgody na rozliczanie się w wysokości ustalonej między stronami. Sąd I instancji w żaden sposób nie naruszył art. 5 kc, zgodnie z którym nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego. Sąd I instancji prawidłowo ustalił, że między stronami nie było umowy, zgodnie z którą powodowie mieliby otrzymać za wyjazdy zagraniczne i krajowe jedynie diety.

Odnosząc się natomiast do wyroku Sądu Najwyższego z 4 lipca 2018 r. (sygn. akt I PK 163/17), zgodnie z którym doszło do uchylecia zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego z dnia 15 grudnia 2016 r. (sygn. akt VIII Pa 50/16) i przekazaniu sprawy Sądowi Okręgowemu w Gliwicach do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, wskazać należy, iż na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 r., K 11/15 (OTK-A 2016, poz. 93), nie stosuje się art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców, ale stosuje się nadal art. 77⁵ § 5 k.p., gdy pracodawca nie uregulował zasad zwrotu należności z tytułu podróży służbowej w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania lub umowie o pracę. Przypomnieć należy, że przepis ten ma charakter powszechnie obowiązujący i dotyczy także kierowców w transporcie międzynarodowym jako pracowników, a dla jego zastosowania zbędne jest obowiązywanie art. 21 a ustawy o czasie pracy kierowców. Niezależnie od powyższego, mimo powołanego wyżej wyroku Trybunału Konstytucyjnego, o dalszym stosowaniu art. 77⁵ § 1 k.p. w sprawach takich jak niniejsza przesądzają art. 2 ust. 7 oraz art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców.

Sąd II instancji podziela również stanowisko wyrażone w uchwałach Sądu Najwyższego, zgodnie z którymi obowiązkiem pracodawców zatrudniających kierowców w transporcie międzynarodowym jest zapewnienie pracownikowi bezpłatnego noclegu umożliwiającego odpowiednią regenerację sił. Warunku tego nie spełnia miejsce do spania w kabinie pojazdu, nawet gdy ma ono wysoki standard. Przykładowo należy wskazać na uchwałę Sądu Najwyższego z 12 czerwca 2014 r. (II PZP 1/14), zgodnie z którą zapewnienie pracownikowi- kierowcy samochodu ciężarowego odpowiedniego miejsca do spania w kabinie tego pojazdu podczas wykonywania przewozów w transporcie międzynarodowym, nie stanowi zapewnienia przez pracodawcę noclegu w rozumieniu §9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, co powoduje, że pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu na warunkach i w wysokości określonych w §9 ust. 1-3 ww. rozporządzenia albo na korzystniejszych warunkach i wysokości wynikających z umowy o pracę, układu zbiorowego pracy lub innych przepisów prawa pracy.

Sąd II instancji zgadza się również z poglądem, że pracodawca spoza sfery budżetowej ma daleko idącą swobodę w określaniu warunków wypłacania należności z tytułu podróży służbowych. W ocenie Sądu swoboda ta jest jednak ograniczona. Należności przysługujące pracownikowi z tytułu podróży służbowej powinny pokrywać koszty poniesione przez pracownika w związku z tą podróżą (77⁵ § 1 k. p.). Nie można bowiem obciążać pracownika kosztami związanymi z podróżą służbową. Zatem niedopuszczalnym jest wyłączenie w aktach wewnętrzzakładowych instytucji ryczałtu za nocleg, jak również ustalenie należności w wysokości niższej niż przewidziana w aktach wykonawczych do art. 77⁵ § 2 k.p. Takie zabiegi są nieskuteczne na gruncie art. 9 § 2 k.p. i art. 18 § 2 k.p.

W ocenie Sądu II instancji, zarzuty naruszenia przez Sąd I instancji prawa materialnego w zakresie ryczałtów za nocleg w związku z odbytymi przez powodów podróżami służbowymi są chybione. Skoro przepisy prawa normują, że wykonywanie pracy poza miejscowością, w której pracodawca ma siedzibę skutkuje uznaniem, że pracownik – kierowca jest w podróży służbowej, to pracownik jest uprawniony do należności zgodnie z art. 77⁵ § 3-5 k.p.

Z tych też względów, Sąd II instancji po ponownym rozpoznaniu sprawy, oddalił apelację pozwanego jako bezpodstawną, zgodnie z art. 385 kpc.

O kosztach postępowania apelacyjnego i kasacyjnego, Sąd orzekł na podstawie art. 102 kpc, odstępując od obciążenia nimi strony pozwanej. W ocenie Sądu, w niniejszym postępowaniu wystąpił szczególnie uzasadniony przypadek, który uzasadnia zastosowanie ww. przepisu.

Na wstępie należy zaznaczyć, że zastosowanie przepisu art. 102 k.p.c. stanowi wyraz dobrodziejstwa względem jednej strony i łączy się ze swoistą restrykcją w stosunku do przeciwnika procesowego, który sprawę wygrał. Stosowanie tego przepisu musi odbywać się z bardzo dużą ostrożnością. Zakwalifikowanie konkretnego przypadku, jako "szczególnie uzasadnionego" wymaga rozważenia całokształtu okoliczności sprawy, łączących się z charakterem żądania poddanego pod osąd, przy uwzględnieniu zasad współżycia społecznego. Kwestia zastosowania art. 102 k.p.c. pozostawiona jest orzekającemu sądowi z odwołaniem się do jego kompetencji, bezstronności, doświadczenia i poczucia sprawiedliwości. Ocena w tym zakresie ma charakter dyskrecjonalny, oparty na swobodnym uznaniu, kształtowanym własnym przekonaniem oraz oceną okoliczności i może być podważona przez sąd wyższej instancji w zasadzie jedynie wtedy, gdy jest rażąco niesprawiedliwa (patrz: wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 22 marca 2017 r., sygn. akt III AUa 1880/16).

Z kolei do kręgu "wypadków szczególnie uzasadnionych" należą zarówno okoliczności związane z samym przebiegiem procesu, jak i leżące na zewnątrz. Jako przykłady okoliczności związanych z samym przebiegiem procesu wskazuje się sytuacje wynikające z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenia dla strony, subiektywne przekonanie strony o zasadności roszczeń, przedawnienie roszczenia, prekluzję. Podkreśla się przy tym, że zastosowanie art. 102 k.p.c. powinno być oceniane przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy. Ocena stanów faktycznych pod kątem dopuszczalności zastosowania zasady słuszności odnośnie do obowiązku zwrotu kosztów procesu pozostawiona została sądowi, który powinien kierować się w tym zakresie własnym poczuciem sprawiedliwości z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego (tak też: wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 3 listopada 2017 r., I ACa 427/17).

Okolicznością uzasadniającą zastosowanie zwolnienia od kosztów procesu jest także szczególna zawilóść, precedensowy charakter sprawy czy przebieg postępowania (por.: wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 25 marca 2015 r., sygn. akt III AUa 1825/14).

Za zastosowaniem art. 102 kpc przemawia także skomplikowany charakter regulacji płacowych (tak też: postanowienie Sądu Najwyższego z 29 listopada 2010 r., sygn. akt II PZ 35/10).

Zdaniem Sądu Okręgowego okoliczności i charakter przedmiotowej sprawy przemawiają za odstąpieniem od obciążania kosztami postępowania apelacyjnego i kasacyjnego strony pozwanej. Zauważyć należy, że kwestia zapewnienia powodowi bezpłatnego noclegu w związku z wykonywaniem pracy kierowcy w transporcie międzynarodowym – jak już wyżej wskazano- była przedmiotem rozbieżnych orzeczeń wydanych w oparciu o skomplikowane stany faktyczne oraz prawne. Wystąpiły różne problemy związane z wykładnią przepisów. Przepisy regulujące czas pracy kierowców wymagały ciągłej interpretacji, były niejednoznaczne i ostatecznie Trybunał Konstytucyjny uznał art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców za niezgodny z Konstytucją (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 r., sygn. akt K 11/15). Przepisy regulujące tę materię były skomplikowane. Linia orzecznicza nie była jednolita. Zauważyć należy, że w niniejszej sprawie po wydaniu wyroku przez Sąd Rejonowy w Zabrze doszło do zmiany stanu prawnego. Po wniesieniu apelacji, Sąd Okręgowy w Gliwicach zmienił zaskarżony wyrok. W orzeczeniu tym zostało zgłoszone również zdanie odrębne. Stanowiska sądów były różne. Pojawił się także

problem dotyczący ustalenia, od kiedy zaczynają obowiązywać orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, w których zawarto rozstrzygnięcie w zakresie konstytucyjności przepisów. Następnie strona powodowa wniosła kasację. Sprawa podlegała rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy, który w konsekwencji uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach i przekazał mu niniejszą sprawę do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego. Nie ulega wątpliwości, że niniejsza sprawa była sprawą skomplikowaną pod względem prawnym oraz sprawą wielowątkową. Niezależnie od tego, należy przyznać, że sprawa była doniosła dla powodów, ponieważ dotyczyła możliwości uzyskania przez nich dodatkowych środków pieniężnych. Bez wątpienia mieli oni podstawę do ochrony swoich interesów w postępowaniu sądowym. Niemniej jednak obciążenie strony pozwanej kosztami postępowania apelacyjnego i kasacyjnego, w niniejszym przypadku byłoby w ocenie Sądu Okręgowego sprzecznie z zasadami słuszności oraz zasadami współżycia społecznego. Z tych też względów, w ocenie Sądu Okręgowego, w sprawie wystąpił szczególnie uzasadniony przypadek, który uzasadnia zastosowanie art. 102 kpc i odstąpienie od obciążania kosztami postępowania apelacyjnego i kasacyjnego strony pozwanej, pomimo tego, że jej apelacja została ostatecznie oddalona.

(-) SSR del. Anna Capik-Pater (spr.) (-) SSO Małgorzata Andrzejewska (-) SSO Jolanta Łanowy-Klimek

Sędzia Przewodniczący Sędzia